

Opsummering om udvikling i udgifter til botilbud

December 2023

Dette notat opsamler resultater fra Social-, Bolig- og Ældreministeriets igangværende analyser af udgifts- og aktivitetsudvikling for botilbud til voksne, analyser gennemført som en del af spor 1 i regi af Ekspertudvalget for socialområdet samt et regneeksempel. Botilbud omfatter midlertidige botilbud (SEL § 107), længerevarende botilbud (SEL § 108) og botilbudslignende tilbud (under socialtilsyn).

1. Udgifter og aktivitet

- De samlede udgifter til botilbud er steget fra 19,8 mia. i 2018 til 22,2 mia. kr. i 2022 (2023-pl), hvilket er en stigning på 2,4 mia. kr. og 12 pct.
- Der er ikke noget, der tyder på, at den samlede udgiftsstigning er under opbremsning. Den absolutte år-til-år stigningstakt har været stigende i hele perioden fra 2018 til 2022 og var på knap 700 mio. kr. fra 2021 til 2022 for botilbud samlet.
- Antal personer på botilbud stiger mindre end udgifterne. Det samlede antal personer med ophold på botilbud er steget fra 27.100 til 28.000 personer fra 2018 til 2022, hvilket svarer til en stigning på knap 4 pct. Antallet af helårspersoner er også steget med 4 pct. til 25.500 personer i 2022.

2. Enhedsudgifter

- Over perioden 2018-2022 er antallet af helårspersoner steget 4 pct., udgifterne er steget 12 pct. og enhedsudgiften er steget 8 pct.
- Enhedsudgiften til botilbud har været stigende i hele perioden 2018-2022. Enhedsudgiften er steget fra 0,80 mio. kr. i 2018 til 0,87 mio. kr. i 2022 (2023-pl), svarende til en stigning på 8 pct.
- År-til-år stigningstakten i enhedsudgifterne er steget i perioden 2018-2022. Fra 2018 til 2019 steg enhedsudgiften 10.000 kr. pr. helårsperson, mens den fra 2021 til 2022 steg med 21.000 kr. pr. helårsperson.

3. Brutto- og nettobevægelser

- Hverken bruttotilgang, bruttoafgang eller nettotilgang viser en klar udviklingstendens i perioden 2018-2022 bortset fra, at bruttotilgangen har været lidt større end bruttoafgangen i alle år.
- Fra 2021 til 2022 var bruttotilgangen til botilbud 2.500 personer, mens bruttoafgangen var 2.400 personer for botilbud samlet set. Nettotilgangen var 100 personer.

- Bruttotilgangen fra 2021 til 2022 udgør 9,0 pct. af det samlede antal beboere, bruttoafgangen udgør til 8,6 pct. og nettotilgangen udgør 0,3 pct. af samtlige beboere i 2022.

4. Delvis kommunal sammenhæng mellem aktivitets- og udgiftsudvikling

- Der er en vis sammenhæng mellem den enkelte kommunes udvikling i antallet af helårsmødtager af botilbud og udviklingen i kommunens udgifter til botilbud i perioden 2018-2022. Korrelationen mellem aktivitets- og udgiftsændringen 2018-2022 er 0,3.
- Kommuner med samme aktivitetsudvikling oplever meget varierende udgiftsudvikling.
- Nogle kommuner har stigende udgifter, men et faldende antal helårspersoner. Meget få kommuner har et stigende antal helårspersoner og faldende udgifter. Der er en overvægt af kommuner med et stigende antal personer og stigende udgifter, men størrelsen af udgiftsstigningen kan variere betydeligt for kommuner, med den samme aktivitetsudvikling.

5. Stigende køb hos private og selvejende

- Der er stigende udgifter til private og selvejende tilbud uden driftsaftale. De stigende udgifter til køb af botilbudspladser hos private og selvejende tilbud uden driftsaftale udgjorde 66 pct. af den samlede udgiftsvækst på botilbudsområdet i perioden 2018-2021.
- Antallet af pladser på private kommercielle botilbud er steget fra godt 1.900 pladser til godt 2.400 pladser fra 2019 til 2022. Stigningen i antal pladser på private kommercielle botilbud udgør 79 pct. af den samlede vækst i antal pladser i perioden 2019-2022.
- Hvis man antager, at belægningsprocenten er uafhængig af ejerform (eller ikke har en systematisk forskellig udvikling), så vil antallet af pladser udgøre en proxy for aktivitetsudviklingen fordelt efter virksomhedsform.

6. Pris og mængde effekt (fire kommuner)

- For fire kommuner er der indhentet data om individuelle udgifter.
- Samlet set kan omkring halvdelen af den samlede udgiftsstigning i de 4 kommuner tilskrives et stigende antal helårspersoner, og omkring halvdelen af udgiftsstigningen skyldes en stigning i udgiften per helårsperson,
- Fra 2018 til 2021 er udgifterne til personer i private botilbud i de 4 kommuner steget med 76 pct. Størstedelen af udgiftsstigningen i disse kommuner skyldes, at der er kommet flere personer i private botilbud, men der ses også en stigning i udgiften pr. helårsperson. Fra 2018 til 2021 er de gennemsnitlige enhedsudgifter i private botilbud steget fra 0,74 til 0,85 mio. kr. Det svarer til en stigning på 14,5 pct., og udviklingen tyder på, at private tilbud især har oplevet en stigning i udgifterne til de dyreste borgere.

- Udgifterne til personer i kommunale botilbud er i de fire kommuner steget med 8 pct. fra 2018 til 2021. Her kan udgiftsstigningen i overvejende grad forklares af stigende udgifter pr. helårsperson, men der er også kommet lidt flere personer i kommunale botilbud. Fra 2018 til 2021 er de gennemsnitlige enhedsudgifter steget fra 0,59 til 0,62 mio. kr. Det svarer til en stigning på 5,2 pct., og udviklingen tyder op, at kommunale tilbud i højere grad har oplevet en udgiftsstigning blandt de billigere borgere.

7. Regneeksempel: Betydning af aktivitetsændring

- Der kan foretages et grovkornet overslag over pris- og mængdeeffekten baseret på landsdækkende data om antal pladser kombineret med oplysninger om gennemsnitlige enhedsudgifter. Regneeksemplet er udarbejdet til dette notat og er forbundet med forbehold.
- Antal pladser er indhentet fra Tilbudsportalen. Der er tale om et andet datagrundlag end registerdata om modtagere af botilbud.
- Fra 2019 til 2022 er antal pladser på botilbud steget med steget 607 pladser på tværs af virksomhedsformer. Hvis det antages, at de 607 pladser omfatter en tilgang på 550 helårspersoner (forholdet mellem antal helårspersoner og berørte personer er 0,9) så vil denne aktivitetsændring giver anledning til en stigning i udgifterne på 550 helårspersoner * 870.000 kr. pr. helårsperson 479 mio. kr. (2023-pl). Under disse antagelser vil bidraget fra den beregnede aktivitetsændring over perioden 2019-2022 udgøre knap 25 pct. af udgiftsudviklingen (479 mio. kr. ud af samlet udgiftsudvikling på 1.939 mio. kr. fra 2019 til 2022 udgør knap 25 pct.). Der er i regneeksemplet benyttet en gennemsnitsbetragtning på tværs af typer af botilbud. Der er ikke taget højde for en uens udvikling i antal pladser for de tre typer af botilbud.
- Disse resultater kan perspektiveres til, at man på baggrund af registerdata om modtagere af botilbud og regnskabstal finder, at mens antallet af helårspersoner stiger 4 pct. så stiger udgifterne 12 pct. perioden 2018-2022. Dette kan udlægges som, at aktivitetsændringen kan siges at forklare 1/3 af udgiftsstigningen.
- Opsummerende finder man på baggrund af landsdækkende data om hhv. pladser og beboere, at aktivitetsændringen kan forklare i størrelsesordenen 1/4 - 1/3 af udgiftsstigningen. Baseret på data fire kommuner, hvor der er indhentet data om individuelle udgifter, finder man at aktivitetsændringen forklarer knap halvdelen af udgiftsstigningen.

8. Psykiatriske diagnoser

- Baseret på data fra 69 kommuner findes, at antallet af beboere med psykiatriske diagnoser er steget, men at sammensætningen af målgruppen kun har rykket sig lidt
- Antallet borgere i botilbud, der har minimum én af 12 udvalgte psykiatriske diagnoser er steget med 15 pct. fra 2015 til 2020. Det er en lidt større stigning end for den øvrige gruppe, hvorfor andelen af botilbudsmodtagere med minimum én psykiatrisk diagnose er steget fra 46 pct. til 48 pct.

- Særligt autisme og ADHD er i vækst blandt botilbudsmodtagere. I samfundet generelt ser man dog også en kraftig vækst i de to diagnosegrupper.

9. De dyreste borgere (fire kommuner)

- Baseret på data fra fire kommuner findes, at omkring en tredjedel af den samlede udgiftsstigning fra 2018 til 2021 kan tilskrives de 10 pct. dyreste personer. Udvides til de 20 pct. dyreste, står de for halvdelen af den samlede udgiftsstigning.